GESTALTNINGSPROGRAM
Herrevads äldreboende

Tillhör Dp 230. Detaljplan för Herrevad 6:3 i Kolbäck.
Samhällsbyggnadsenheten, Kommunstyrelseförvaltningen

HALLSTAHAMMARS KOMMUN

INLEDNING

Herrevads äldreboende i Kolbäck är en stor satsning för att skapa ett fint och värdigt boende för de äldre. Äldreboendet integreras i Kolbäcks samhälle genom att placeras i Herrevad med sin rika historia ända från 1200-talet.

Området ligger naturskönt med omgivande ängar och med äldre villabebyggelse i grannskapet. Platsen för äldreboendet har tidigare varit en fotbollsplan men har på senare tid inte använts i någon större utsträckning för detta ändamål.

Äldreboendet omges av nya trädgårdsanläggningar där så mycket som möjligt av befintlig grönstruktur bevaras. Äldreboendet kommer att omges av promenadstigar, en äppellund, ett tehus samt planteringar som ska möjliggöra utevistelse för de som bor på äldreboendet.

Äldreboendet omfamnas av naturlika planteringar som ramar in och skapar trivsamma miljöer. Planteringarna bidrar också till ett rikare växt- och djurliv. Närmare äldreboendet övergår den sparade naturmarken till ett mer ordnat parklandskap med möjlighet till rekreation och samvaro.

I parken finns små oaser där man kan sitta ensam eller tillsammans. Pergolor med doftande rosor och äppellunden ger rika sinnesupplevelser, lockar fjärilar och bin, och ger årstidsvariation.

Det kommer att vara lätt att komma till äldreboendet oavsett om man går, cyklar, åker kollektivt eller med egen bil.

MEDVERKANDE

Gestaltningsprogrammet har tagits fram av Gravity genom arkitekter Elina Åberg, Szilvia Schmidt och Staffan Ädelqvist, White genom landskapsarkitekt Carl Dolk, i samarbete med Tekniska förvaltningen vid Hallstahammars Kommun.

KONTAKT

För frågor - kontakta Hallstahammars kommun,
Tekniska förvaltningen
E-post: kundcenter@hallstahammar.se
Tel: 0220-240 00

INNEHÅLL

Inledning 2
Bakgrund och syfte 3
Platsens historia 4
Övergripande struktur och angöring 5
Karaktär 6
Byggnadens gestaltning 7
Gestaltningsprinciper för interiören 8
Vy från Herrevadsvägen 9
Illustration utemiljö 10
Samspel mellan inne och ute 11
Entrétorg och innergård 12
Etappindelning 13

HALLSTAHAMMARS KOMMUN
gravity gravitygroup.se
white

BAKGRUND
Hallstahammars kommun planerar för ytterligare ett nytt särskilt boende för äldre efter Äppelparken som blev klar 2017. Socialnämnden har bedömt att med nuvarande demografi och ambition behövs ytterligare 55 platser i särskilt boende för äldre kommande år. Boendet byggs med 55 lägenheter i en första etapp men i planering tas det med att boendet ska kunna byggas ut med ytterligare 44 lägenheter.

Gestaltningsprogrammet är upprättat för att säkerställa utemiljöns koppling till äldreboendet och närliggande omgivningar. Utformningen av boendets yttre och inre miljöer ska bidra till att de boende och personalen inspireras, stimuleras, möts, känner trivsel och trygghet.

Den yttre miljön är en viktig del av visionen och utformas för att främja de äldres välbefinnande. Kopplingen mellan inne och ute är viktig. Det ska vara enkelt att ta sig ut, utan oro att gå vilse. Uteplatser ska finnas i både sol och skugglägen, längst gångstråken i nära anslutning till bostaden och trädgårdar. Även de som inte har möjlighet att komma ut ska kunna uppleva de skiftande årstiderna inifrån bostaden.

Flera av dagens äldreboende har en institutionskänsla som man nu vill komma ifrån. Det är viktigt att de äldre känner sig ”hemma” och har möjlighet att behålla ett socialt liv.

Som anhörig ska det vara enkelt att komma på besök och medverka i den äldres vardag. En enkel fika ska kunna beredas inne i det privata pentryt och tas med till de allmänna ytorna, på balkongen eller ute i vårdträdgården. Par ska kunna bo tillsammans även på äldreboendet. Mellan vissa av lägenheterna finns möjlighet att öppna upp och göra en dubbel lägenhet. På så vis skapas flexibla lösningar som inte begränsar parboende till enstaka lägenheter som man kan komma att behöva flytta ifrån.

SYFTE
Gestaltningsprogrammet avser att beskriva de utformningsmotiv som ligger till grund för detaljplanen. Så att den gemensamt höga ambitionsnivån hos kommunen, arkitekten och exploatören upprätthålls vid byggandet av äldreboendet och utomhusmiljön utöver det som anges i detaljplanen. Kvalitén och skönhetsaspekter ska inte underställas kortsiktiga ekonomiska överväganden för områdets gestaltning och anpassningen till landskapsbilden.

Programmets syfte är att stärka intresset för hög kvalitet inom arkitekturen, formgivningen och den offentliga miljön. Men även att skapa en plats som lockar till en paus i vardagen och inbjuder till möten med liv och rörelse. Arbetet med gestaltnings-programmet har även utarbetats för att enklare kunna visa allmänheten hur den bebyggda miljön kommer att utformas.

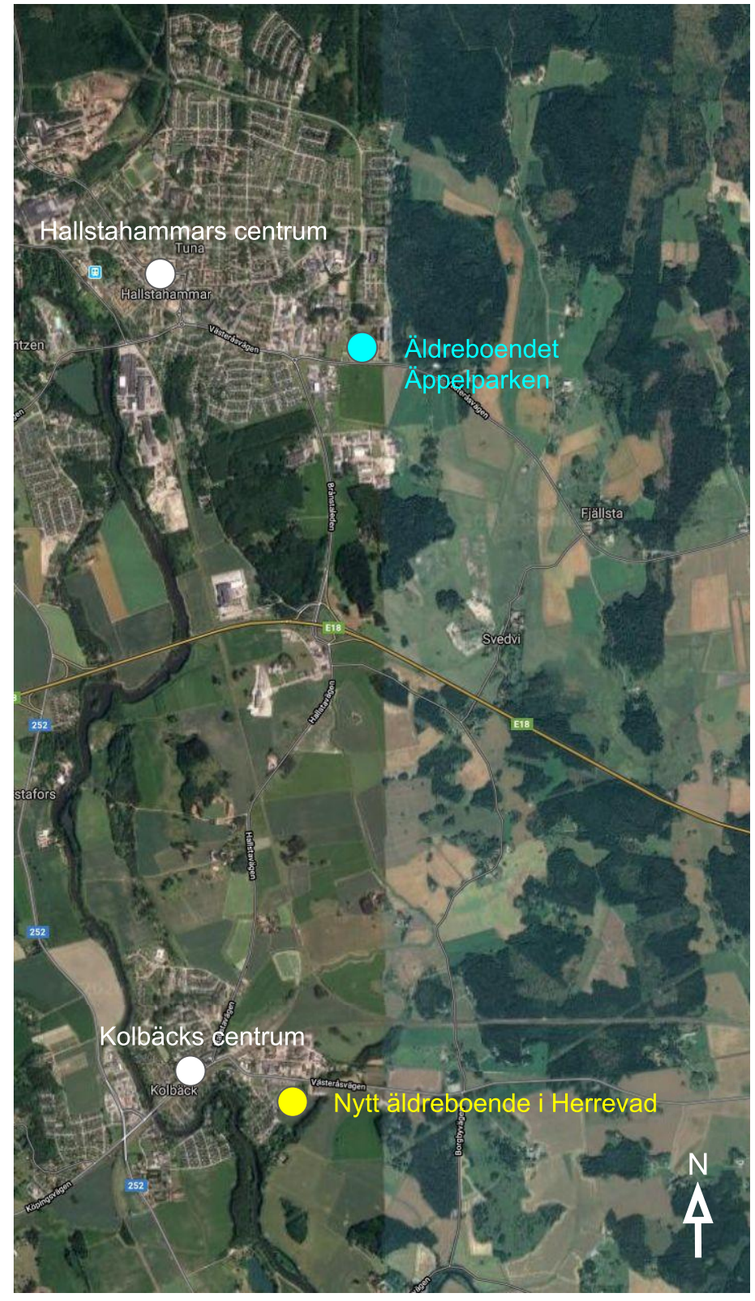

HALLSTAHAMMARS KOMMUN
gravity gravitygroup.se
white

År 2001 fyllde Kolbäcks samhälle och Kolbäcks kyrka 750 år. Kolbäck har en lång historia och år 1251 vann Birger Jarl slaget vid Herrevadsbro som ledde till att Sverige enades kring en kungamakt som senare ledde till grundandet av Stockholm. Ett monument är på senare tid uppfört till minne av slaget.

Från början var Kolbäck ett skjutsställe med gästgiveri och tingsplats för Snevringe härad. Kolbäcks Gästgivargård är belägen vid Herrevad intill Kolbäcksån. Gästgiverierna i Sverige daterar sig ända till 1200 talet och 1561 utfärdar kung Erik den XIV en förordning om skjuts- och gästgiveri-organisationer.

Tingshuset i Kolbäck byggdes 1894 och fungerade som tingshus mellan år 1894 – 1996. Tingshuset är beläget i Herrevad i närheten av Gästgiveriet.

I samband med att Strömsholms kanal färdigställdes blev Kolbäck en omlastningsstation för varor från norra Bergslagen. Varorna transporterades vidare med båt via Borgåsund och ut i Mälaren.

Kommunen bildades i Kolbäcks socken i Snevringe härad i Västmanland när 1862 års kommunal-förordning trädde i kraft. Vid kommunreformen 1952 bildades en storkommun då förutvarande lands-kommunerna Rytterne och Säby lades samman med Kolbäck. År 1971 uppgick Rytterne församling i Västerås kommun och övriga delar i den nybildade Hallstahammars kommun.

År 1875 invigdes järnvägen Köping – Västerås. Kolbäck var under första halvan av 1900-talet en betydande järnvägsknutpunkt. Härifrån gick tåg österut mot Västerås och Stockholm, söderut mot Eskilstuna och Katrineholm, västerut mot Köping och Örebro och norrut mot Fagersta och Ludvika.

Namnet Kolbäck betecknade ursprungligen en närliggande bäck vars vatten ansågs svart som kol. Enligt historien så har Kolbäcken fått sitt namn av Biskop Kol från Strängnäs, som deltog på Birger Jarls sida under slaget vid Herrevadsbro.

Kolbron av Ingegerd Norr

Flygfoto över Kolbäck med Herrevads gård i förgrunden

Kolbäcks station

Gästgivaregården, Kolbäck

ÖVERGRIPANDE STRUKTUR OCH ANGÖRING

Området där äldreboendet planeras utgörs till största delen av en oanvänd bollplan. Ytan är delvis gräsbevuxen, en dunge med uppvuxna träd och buskvegetation gränsar mot nordväst. I södra delen finns några mindre kullar och enstaka träd. Norr om tomten finns en höjd med vindpinade tallar som är ett vackert blickfång. Mot öster bildar den befintliga åkern ett tydligt rum i landskapet. Åsen i sydöst förstärker landskapsrummet och ger lä mot vind.

Befintlig omgivande bebyggelse är i 1-2 våningar, med ett småhusområde i sydväst och verksamheter och småindustri i norr.

En ny infartsväg planeras för angöring till boendet från Södra Västeråsvägen i norr. En ny GC-väg planeras som knyter samman äldreboendet med Södra Västeråsvägens huvudstråk och andra viktiga noder som centrum och stationen samt verksamheter och sevärdheter i Kolbäck.

Förklaring

Planerat äldreboende	Landskapselement
Planerad infartsväg	Landskapsnod
Planerad GC-väg	Stråk

HALLSTAHAMMARS KOMMUN
gravity gravitygroup.se
white

Äldreboendet byggs i två etapper och kommer vid full utbyggnad att ha nio avdelningar placerade i flera mindre byggnadskroppar som är sammankopplade med varandra och med de gemensamma ytorna.

För att stärka kopplingen mellan inne och ute, byggs äldreboendet huvudsakligen i 1-2 våningar där de boende har både visuell och fysisk kontakt med utemiljön, antingen mot innergården och därifrån vidare till parklandskapet från bottenvåningen, eller mot takterrassen på övervåningen. Den tredje, indragna våningen innehåller stödfunktioner såsom tekniska utrymmen och förråd.

Genom att bryta ner byggnadsvolymen i mindre huskroppar skapas skyddade platser och vistelseytor i närheten av byggnaden, vilket bidrar till att äldreboendet kan upplevas mer som en hemlik miljö. Intrycket mjukas upp ytterligare genom detaljer i den föreslagna tegelfasaden.

LEDORD

Trygghet: överblickbarhet, ombonat, igenkänning, visuell kontakt mellan rum/huskroppar, god arbetsmiljö

Markkontakt: terrasser, vyer mot ljusgård/utemiljö

Småskalighet: små huskroppar, taktila byggmaterial, tegel, hemmiljö, platsbildningar

Vy mot huvudentré

Fasadutsnitt mot ny angöringsgata i sydost

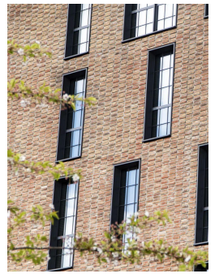

FASADMATERIAL OCH DETALJERING
Tegel är ett hållbart, underhållsfritt och taktilt material som utstrålar tidlöshet.

Genom att utgå från teglets dimensioner kan fasaden ges en intressant detaljutformning. Fönster, öppningar och poster följer tegelstenens mått och skapar en harmonisk helhet.

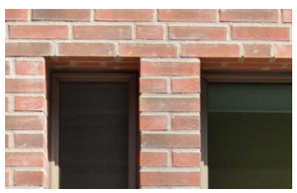

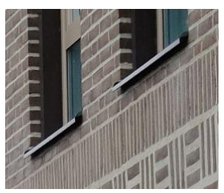

ÖPPNINGAR I FASAD
Kopplingen mellan inne och ute är viktig. Från varje avdelning bör det finnas möjlighet att komma ut på antingen en uteplats eller en balkong.

Större glaspartier öppnar upp byggnaden mot entrétorget, sinnesträdgården, takterrassen, parklandskapet och omgivningen.

Till fasaderna i övrigt används två fönstertyper som sätts samman i olika kombinationer. På så sätt skapas en variation men inom vissa givna ramar vilket skapar en tydlighet i fasaden gestaltning.

TAK OCH TAKTERRASSER
För att möjliggöra utevistelse för de som bor på äldreboendets övre plan ordnas en takterrass. Här placeras även boendets bastu. Terrassen omgärdas av planteringar och räcken vilka tillsammans bildar en skyddsbarriär för de boende.

Byggnadens tak bör utformas så att installation av solceller möjliggörs.

GESTALTNINGSPRINCIPER FÖR INTERIÖREN

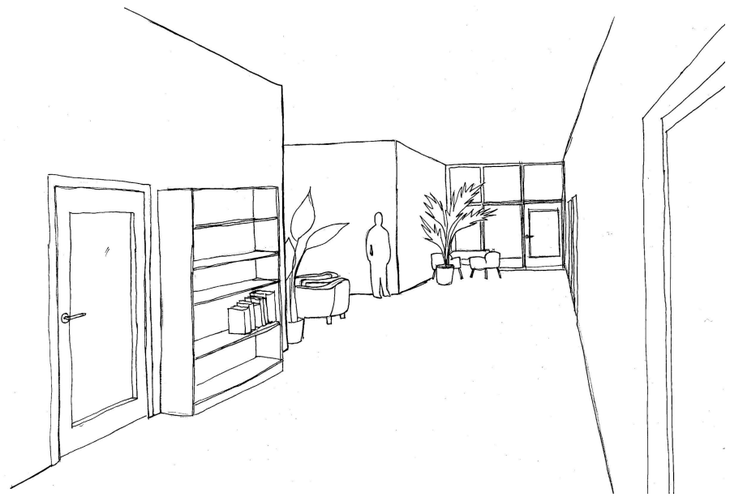

Interiören ska gestaltas på sådant sätt att boendemiljön känns ombonad och hemtrevlig, inte som ett sjukhus eller institution. Därför är korridorerna korta och utformas så att det skapas platser för vila och umgänge, vilket bör tydliggöras med hjälp av möblemang, belysning, samt material- och kulörval.

Den visuella kontakten mellan rum och huskroppar, samt mot utemiljön ökar känslan av överblickbarhet och trygghet vilket även bidrar till en bra arbetsmiljö. Trygghet och igenkänning kan också förstärkas genom val av ljussättning, material och färger.

Genom att använda tydliga färger och kontrast mellan väggar och golv samt genom god belysning kan man bidra till orienterbarhet, igenkänning och självständighet för de boende.

Lägenheterna ska utformas så att de känns välbekanta och hemlika och det skall finnas plats för mindre möbler eller föremål från det egna hemmet.

HALLSTAHAMMARS KOMMUN
gravity gravitygroup.se
white

VY FRÅN HERREVADSVÄGEN

Vy från söder

HERREVADS ÄLDREBOENDE
GESTALTNINGSPROGRAM 2022-02-21

HALLSTAHAMMARS KOMMUN

ILLUSTRATION UTEMILJÖ

Herrevad äldreboende omfamnas av naturlika planteringar vilka ramar in och skapar ett trivsammare klimat. Planteringarna bidrar även till ett rikare djur- och växtliv.

Närmare äldreboendet övergår den sparade naturen till ett mer ordnat parklandskap med möjlighet till rekreation och samvaro. I parken kan små oaser skapas där man kan sitta ensam eller tillsammans.

Pergolor med doftande rosor och äppellunden kan skapa rika sinnesupplevelser, locka fjärilar och bin och ge årstidsvariation i miljön kring äldreboendet.

HALLSTAHAMMARS KOMMUN

SAMSPEL MELLAN INNE OCH UTE

SEKTION A-A

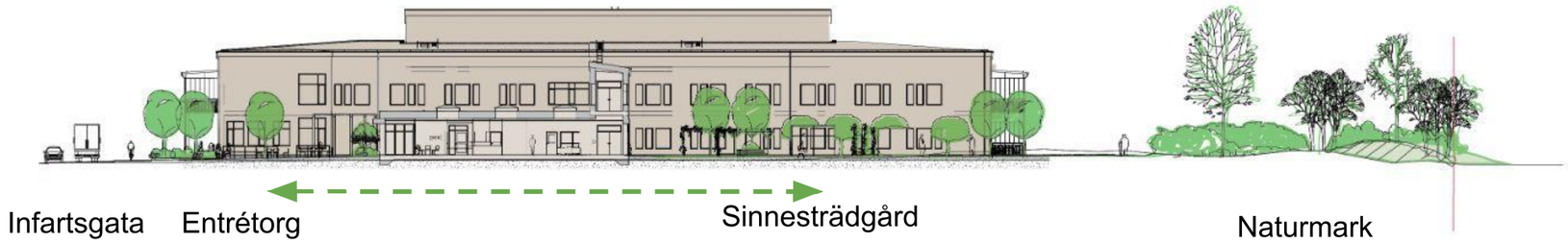

SEKTION B-B

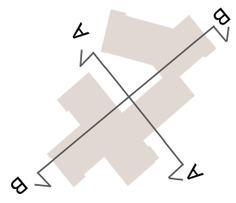

HALLSTAHAMMARS KOMMUN

ENTRÉTORG OCH INNERGÅRD

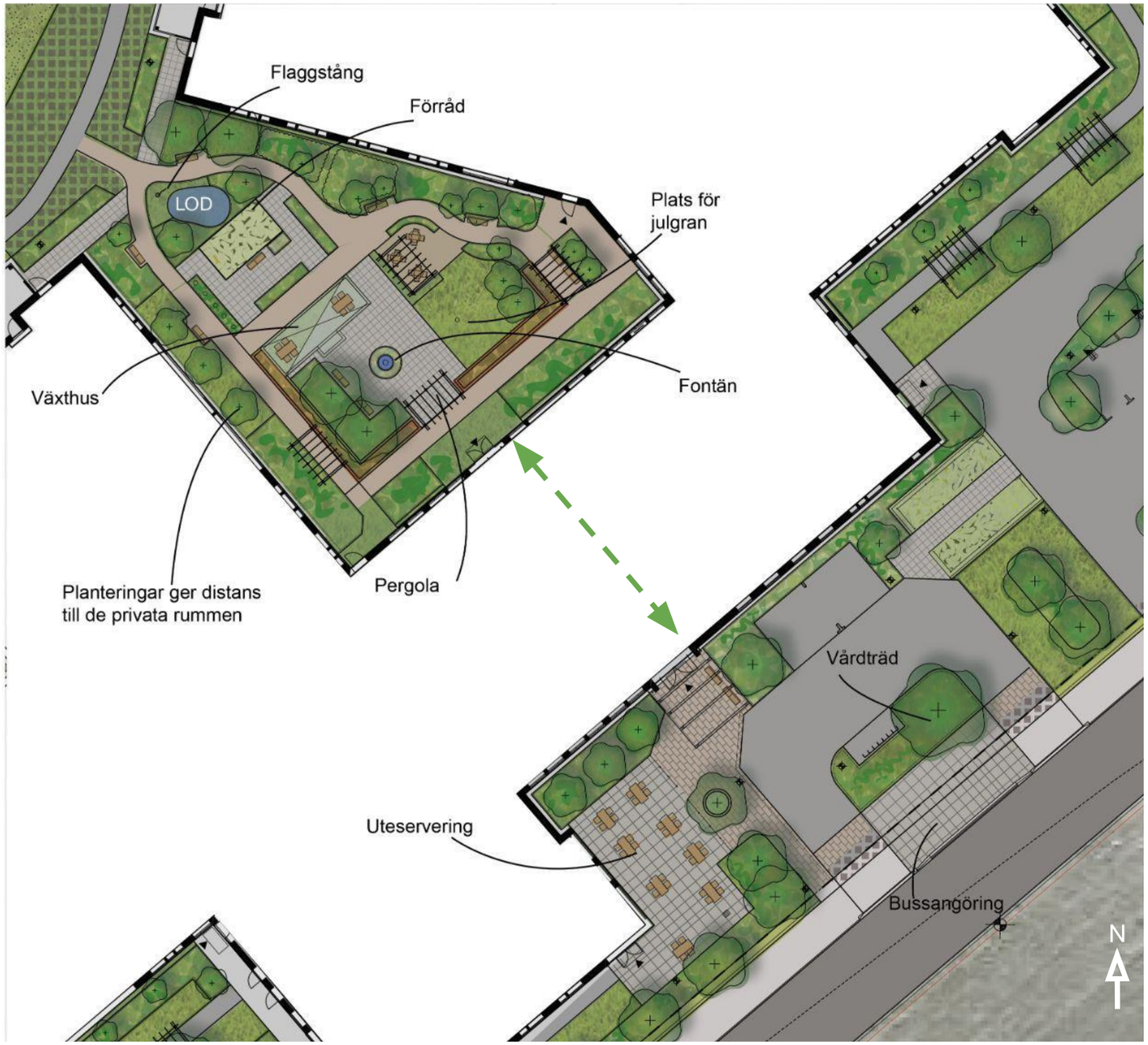

I sinnesträdgården kan de boende uppleva nära samtal, ljud och dofter i växthuset och bland de upphöjda odlingsbäddarna. Porlande ljud från fontänen, urval av växter och rabatter i olika höjder skapar årstidsvariation, sinnesstimulans och dynamik. Inslag exempelvis av klättrande humle och andra kulturväxter skapar igenkänning och en ombonad hemkänsla.

I anslutning till den välkomnande huvudentrén ligger äldreboendets café och restaurang. Gränserna mellan inne och ute suddas ut då kopplingen mellan entrétorget och innergården är tydlig.

HALLSTAHAMMARS KOMMUN gravity white

ETAPPINDELNING

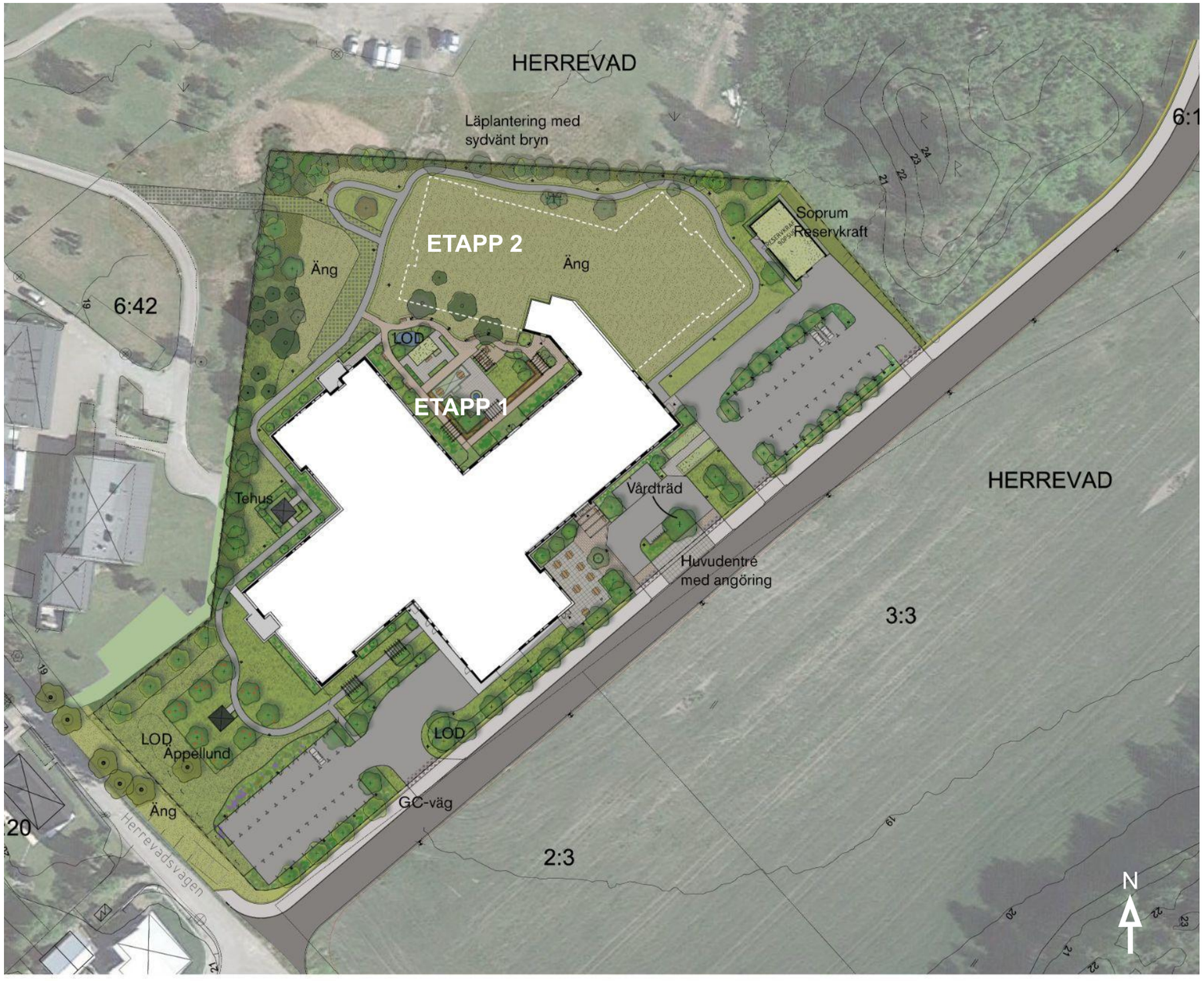

I den första etappen färdigställs förutom de första avdelningar, även alla gemensamma funktioner som restaurang, tillagningskök, mötesrum och konferensrum, personalutrymmen, samt inlastning och tekniska utrymmen. Detta gör att verksamheten kan fungera optimalt redan från början och påverkas så lite som möjligt av byggandet av den andra etappen. Redan i etapp 1 kommer parken och Sinnesträdgården att anläggas och ge de boende tillgång till utemiljön.

Befintlig vegetation sparas så långt det är möjligt för att ge en naturlig avgränsning av innergården. Markytan i norra hörnet anpassas med schaktmassor från tomten som förberedelse för naturlik plantering. Mot norr etableras tidigt brynväxter i buskage som blir ett värde som biotop i landskapet, vindskydd för gården och färgvariation från vårblom till höstfärg.

Gångvägar anläggs i slinga runt den tillfälliga ängen. Den sparade ängsytan kan skötas med hjälp av betande får.

Etapp 2 kommer att byggas på den tillfälliga ängen och när Äldreboendet är fullt utbyggt kommer Sinnesträdgården omfamnas av de olika byggnadskropparna. Inramningen av innergården förstärker känslan av en skyddad och ombonad plats.

HALLSTAHAMMARS KOMMUN